

Posudek na diplomovou práci

Michal Ctibor

Pragmatická analýza latinského vokativu

FF UK Praha, leden 2015 (74 s.)

Předmětem diplomové práce Michala Ctibora je analýza latinského vokativu, a to jeho pragmatických funkcí. Je třeba říci hned na začátku, že jde o práci velmi kvalitní: základní myšlenka analyzovat vokativ na základě teorie mluvnických aktů je geniální a její teoretické rozpracování i praktická aplikace na latinu vykazuje vysokou úroveň badatelského potenciálu diplomanda.

Práce je tvořena šesti kapitolami, z nichž první, úvodní obsahuje fundované úvahy o povaze vokativu obecně a o tom, jak nejlépe jeho analýzu uchopit, druhá je věnována zasvěcenému pojednání o vokativu ve vztahu k teorii mluvnických aktů; třetí a čtvrtou kapitolu pak tvoří rozbor dvou pragmatických funkcí vokativu (funkce kohezní a garanční), pátá kapitola je zaměřena na další možné funkce, jako je signalizace triumfu, parodie, odstupu apod. (autor ji výstižně a zodpovědně označil jako *prostor pro další bádání*). Šestá kapitola pak přináší stručný, hutný a výstižně formulovaný souhrn výsledků práce. Korpus práce byl vybrán uvážlivě a jeho obsáhlost a rozmanitost umožnila identifikaci různých funkcí vokativu.

Autor prokázal, že se dokáže velmi dobře orientovat v teoretickém zázemí a dokonce je sám dále rozvíjet (práce s *makroakty* apod., výstižná definice mluvnického aktu *volání, oslovení, zdůraznění* a dalších aktů). Vychází především z bohemistické tradice (Hrbáček, Hirschová apod.), ale pracuje i se zahraničními východisky (Searle, Wunderlich); zde by asi v budoucnu bylo vhodnější, aby se diplomand opíral o originální cizojazyčné verze a necitoval je z druhé ruky nebo z českého překladu.

Zásadní význam má druhá kapitola, kde autor rozlišil užívání vokativu v primárním makroaktu (s hierarchizovanou strukturou), v sekundárním aktu (sémantizovaný vokativ) a terciálním makroaktu (více výpovědí se stejnou funkcí) a dále výstižně charakterizoval různé typy mluvnických aktů tvořených vokativem. Tím si připravil půdu pro vyčlenění zvláštního aktu *zdůraznění*, jež se stalo východiskem pro analýzu ve 3. a 4. kapitole, kde autor promyšleně argumentuje pro uznání kohezní (3. kap.) a garanční funkce vokativu (4. kap.); uváděné příklady jeho výklad o jednotlivých subtypech přesvědčivě ilustrují. Zatímco kohezní vokativ je přesvědčivě interpretován jako "zvýraznění jiných kohezních prostředků včetně metatextových komentářů" (s. 71), garanční vokativ je charakterizován jako "garantování daného mluvnického aktu (s. 71). Nicméně názor, že se garance právě jen u aktu *tvrzení* přesouvá na vedlejší větu, by si zasloužil podrobnější vysvětlení. (V jiném, ale podobném případě totiž P. Ramat ("Negation", in: *Encyclopedia of Language and Linguistics*, ed. by Keith Brown, vol. 8, 559-567. Amsterdam 2006) uvádí příklady (a) *John does not want the secretaries to leave early* a (b) *John wants the secretaries not to leave early* s tím, že v (a) má řídicí sloveso menší stupeň kontroly než v (b), tj. že pozice negátoru je dána záměrem mluvčího zvýraznit určitou část výpovědi.)

Dále mám otázku k termínu *syntaktický vokativ*. V čem spočívá syntaktická funkce vokativu? Jak se slučuje tvrzení, že *vokativ není syntaktický pád* s tvrzením, že *vokativ se nemůže vyskytnout v žádné jiné konstrukci než v syntaktickém vokativu* (s. 10)?

Dále tvrzení, že *angličtina ... má tutéž syntaktickou jednotku s toutéž komunikační funkcí a syntaktický vokativ je univerzálnější než morfologický vokativ* se zdá být v rozporu s tvrzením, že *pojmenování 'syntaktický vokativ' ... se hodí zejména pro popisování flektivních jazyků* (s. 11).

Obecně je literatura o latinském vokativu velmi skrovná a o pragmatickém přístupu, pokud vím, se prakticky nezmiňuje. Proto ani diplomandův bibliografický seznam není nijak obsáhlý, i když by jistě bylo možné hledat inspiraci v jiných jazycích.

Připojím ještě pár drobných připomínek formálního rázu: v obsahu chybí stránkování, cizí jména by bylo vhodné užívat jednotně (srov. např. s. 29 „Podle E. Dickey“ a níže „Podle Dickeyové“), tvrzení je třeba opírat o vědecké publikace spíše než o školní příručky (Niederle a Novotný). Proč autor používá v češtině dlouhé *í* ve slově *Quiríté* (s. 59 př. 29 i jinde).

Drobné připomínky mají být pro diplomanda pouze upozorněním pro jeho další badatelskou práci a nikterak nesnižují hodnotu vskutku mimořádných výsledků jeho práce, které ukazují jeho samostatnost, originalitu i schopnost vyrovnat se i s obtížným a dosud neřešeným tématem. Jeho argumentace je přesvědčivá, výklad dobře srozumitelný a logicky řazený, vyjadřování konsistentní. Práce je prakticky bez překlepů (s. 36 *patres constripti*, v řeckém textu nelze používat dvojtečku), jen s několika méně obratnými formulacemi (s. 35 *jde o mluvčího interpretaci tohoto vztahu*; s.49 v překladu př. 62: *všechno, co se bude dát popřít*); s. 23 *nezdají se patřit*).

V diplomové práci Michala Ctibora oceňuji především původnost a systematickosti řešení, s jakými se v diplomových pracích setkáme jen zřídka. Za velký přínos považuji i to, že diplomand nevyhází z úzce klasicko-filologického hlediska, nýbrž z moderních poznatků obecné jazykovědy, které dokázal tvořivě aplikovat na latinu.

Vzhledem ke všem uvedeným skutečnostem považuji diplomovou práci Michala Ctibora za velmi dobrý podklad k obhajobě a navrhuji známku *výborně*.

V Praze 28.1.2015

doc. dr. Dagmar Muchnová, CSc.
oponentka